

Motion till riksdagen 2021/22:4438

av Rasmus Ling m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2021/22:134 Skärpta och förbättrade regler om arbetskraftsinvandring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att starta näringsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att motverka kompetensutvisningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav vid ansökan om arbetstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har sedan 2008 ett efterfrågestyrt regelverk för arbetskraftsinvandring, som Miljöpartiet tillsammans med den dåvarande borgerliga regeringen var med om att införa, där de enskilda arbetsgivarnas bedömning av arbetskraftsbehovet är utgångspunkten. För att beviljas arbetstillstånd måste dock två grundläggande förutsättningar vara uppfyllda. Dels måste anställningen göra det möjligt för arbetstagaren att försörja sig. Enligt praxis innebär det att bruttolönen måste uppgå till minst 13 000 kronor. Det andra villkoret är att lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte får vara sämre än vad som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom branschen. Reformerna har möjliggjort för företag att enklare än tidigare rekrytera den arbetskraft man har efterfrågat. Reformerna har i huvudsak varit positiva för Sverige. Att hitta rätt kompetens är ofta det största hindret för företag att kunna växa. Det har varit bra för Sverige som nation att det underlättats med utländsk arbetskraft, då fler i arbete och växande företag gör att skatteinkomsterna ökar. Att fler utifrån kommer och jobbar i Sverige skapar också fler kontaktvägar till omvärlden, vilket kan leda till ökade export-

möjligheter. För de arbetstagare som valt att söka arbete i Sverige och har getts den möjligheten är det förstås också bra att detta underlättats.

Det finns också problem med att oseriösa företag lurar, utnyttjar eller exploaterar arbetskraftsinvandrare. Människor utan ett socialt skyddsnät avskärmas från samhället och tvingas arbeta på villkor under de som utlovats och långt under de villkor och regler som är fastslagna. Miljöpartiet ser därför positivt på att förslag läggs fram som ska öka kontrollerna, så att de villkor som erbjudits gäller och att de arbetsgivare som bryter mot dessa straffas. Vi har också tidigare i omgångar genomfört reformer för att öka kontrollerna och säkerställa att regelverket inte missbrukas och att människor inte utnyttjas.

Sverige bör även i framtiden vara ett land som är attraktivt och enkelt att söka sig till. Vi ska värna vår öppenhet mot omvärlden, samtidigt som myndigheterna har möjlighet att kontrollera att lagen följs.

Miljöpartiet instämmer i flera av regeringens förslag men har synpunkter i vissa centrala delar med stor betydelse för det svenska systemet för arbetskraftsinvandring.

Uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att starta näringsverksamhet

Regeringen föreslår att ett nytt uppehållstillstånd ska införas för vissa högkvalificerade personer. Förslaget var ursprungligen en del av en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna och har också kallats ”talangvisum”. Det innebär en möjlighet att under viss tid söka arbete eller undersöka möjligheterna att starta företag. Miljöpartiet ser positivt på att talangvisum införs. Att människor som har egna medel kan få chansen att komma hit och starta företag kan få många positiva konsekvenser. Regeringens förslag har dock flera snäva villkor och begränsningar, bl.a. krav på examen på avancerad nivå.

Miljöpartiet hade önskat en mer flexibel utformning, så att möjligheten hade getts till fler. Många av de entreprenörer som lyckats bygga en idé till innovation och till produkt är personer som inte har den högsta formella utbildningen. Som Universitets- och högskolerådet, Uppsala universitet och juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet framför är det tveksamt om det höga utbildningskravet är rimligt och träffar rätt. Enligt Miljöpartiet vore en mer rimlig ordning för arbetstagare att en examen på grundnivå skulle krävas. Detta skulle bredda utbudet av attraktiv arbetskraft och medföra en mer flexibel utformning. Bland andra Svenskt Näringsliv och Almega anser att det inte bör ställas samma krav för en person som vill komma till Sverige för att söka arbete som för en person som vill undersöka förutsättningarna för att starta näringsverksamhet. Miljöpartiet anser i likhet med dessa remissinstanser att det vore rimligt med skilda krav för denna kategori. Det bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Åtgärder för att motverka kompetensutvisningar

Problemet med s.k. kompetensutvisningar har uppmärksammats i många fall. Det har av naturliga skäl lett till stor upprördhet när arbetstagare utvisats för att de tagit ut för lite semester eller fått någon hundralapp mindre i månadslön än vad kollektivavtalet säger.

Regeringens förslag innebär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete inte behöver återkallas vid ringa fall av avvikelser eller om en återkallelse med hänsyn till

omständigheterna inte framstår som skälig. Detta är en rimlig ordning som Miljöpartiet ställer sig bakom och tror kommer att vara verkningsfull.

En vanlig anledning till kompetensutvisningar är att Migrationsverket anser att försäkringsskyddet har varit bristfälligt. En del remissinstanser har haft invändningar kring kvarstående problem med krav på försäkringsskydd, exempelvis i fall där försäkringar inte kan tecknas från första dagen eller där kollektivavtal saknas och det är svårt att teckna försäkringar som är identiska med de som ingår i branschens kollektivavtal. Regeringen bedömer att detta omhändertas bl.a. genom den skälighetsbedömning som görs vid bedömningen av om återkallelse av uppehållstillstånd kan underlåtas.

Miljöpartiet är mycket angeläget om att problemet med kompetensutvisningar blir löst. Vi vill därför se en uppföljning och utvärdering av de åtgärder som nu föreslås, för att säkerställa att de fått önskad effekt. I utvärderingen ska vikt bl.a. fästas vid hur skälighetsbedömningen har fungerat och vilka följder detta har fått, bl.a. vad gäller bristande försäkringsskydd. Detta bör ske efter en bestämd tid, exempelvis två år ifrån att lagändringarna trätt i kraft. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Krav vid ansökan om arbetstillstånd

Sverige behöver en modell för arbetskraftsinvandring som förenar goda möjligheter att attrahera internationell kompetens med ett starkt skydd för arbetstagare mot exploatering. Regeringen har föreslagit att ett anställningsavtal ska krävas för att arbetstillstånd ska kunna beviljas, i enlighet med utredningens alternativa förslag. Det skulle innebära en mycket betydande förändring av Sveriges system för arbetskraftsinvandring och allvarligt begränsa såväl svenska företags möjligheter att anställa som människors möjligheter att bygga sig en framtid i Sverige.

Förslaget avviker från utredningens huvudförslag och är inte en del av en tidigare överenskommelse med Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Miljöpartiet motsätter sig detta förslag och förordar i stället utredningens huvudförslag, som innebär ett krav på anställningserbjudande och en skyldighet för arbetsgivare att skicka in uppgifter om anställningsvillkoren och anmäla försämringar av dessa. Detta medför ökade skyldigheter för arbetsgivare och ökar därmed kontrollerna, utan att i onödig mån begränsa möjligheterna för utländska arbetstagare att arbeta i Sverige.

Ett krav på anställningsavtal skapar däremot förseningar och trögheter i rekryteringsprocessen och kan göra Sverige mindre attraktivt som destinationsland och försvåra för företag som är i behov av arbetskraft. Som utredningen påpekar innebär förslaget krav på arbetsgivare att planera sin verksamhet i lång tid framöver och det blir svårt, särskilt för mindre arbetsgivare, att förändra sin verksamhet och välja att inte gå vidare med rekryteringar när så behövs. Detta kan minska arbetsgivares incitament att anställa kompetens från utlandet och därmed Sveriges möjligheter att få tillgång till välbehövlig internationell kompetens. I likhet med bl.a. Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Almega, Företagarna och Svenskt Näringsliv bedömer Miljöpartiet att det alternativa förslaget med krav på anställningsavtal inte bör införas. Vi menar i stället att ett anställningserbjudande, i kombination med noggranna kontroller och skyldigheter för vissa arbetsgivare att skicka in uppgifter om anställningsvillkor och anmäla försämringar, ger en rimlig balans. Därför förordar vi utredningens huvudförslag. Det bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Rasmus Ling (MP)

Maria Ferm (MP)

Margareta Fransson (MP)

Camilla Hansén (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Emma Hult (MP)

Anna Sibinska (MP)